

شهید لاریجانی معتقد بود نباید دشمن داخلی بتراشیم

۷۲ دقیقه گفت وگو با محمد علی صدی نیا تهیه‌کننده مستند «رئیس سازمان»: از روایت‌های غیررسمی درباره صداوسیما تا پشت پرده نجات جشنواره فجر توسط شهید لاریجانی

عکس: یوسف صمیمی

به مذاکره کنندگان برجسپ‌های تند می‌زدند. ما سعی می‌کردیم با همان نگاه رهبری که تیم مذاکره‌کننده را «امین» می‌دانستند، حرکت کنیم و همزمان تندروی‌های هر دو طرف را نقد می‌کردیم، اما ما جرا این است که وقتی بعدتر روایت دقیق پشت صحنه تصویب برجام و واقعیت‌های آن را شنیدیم، فهمیدم روایتی که آن زمان در جامعه غالب شده بود، تمام حقیقت نبود. کارهایی در شورای عالی امنیت ملی و ارکان نظام طی شده بود که ابعاد دیگری داشت. تصویر شخصی من از آقای لاریجانی نیز تا پیش از آشنایی مستقیم، همان تصویر برساخته رسانه‌ها بود، اما وقتی از نزدیک با ایشان آشنا شدم، دیدم چقدر فاصله میان واقعیت شخصیت ایشان با سلامت نفس، تدبیر، تواضع و دقت تحلیل ایشان با آن تصویر رسانه‌ای وجود دارد. افرادی که دهه‌ها با ایشان زیست کرده بودند می‌گفتند ایشان همیشه همین‌طور بوده است. وقتی می‌بینید در بحران‌ها مثل زمان حمله داعش به مجلس یا در روز قدس زیر باران موشک و خطر جانی، چطور برای نمایش تصویر ثبات به کشور وسط میدان می‌آید، درک آدم کامل‌تر می‌شود. جلسات هفتگی یا دوهفته یک بار ایشان با اهالی رسانه، دانشجویان و اساتید با بحث می‌شد خیلی از سوء تفاهم‌ها با گفت وگویی بی‌برده حل‌شود.

اگر خاطره یا موردی از سبک کاری و مدیریتی ایشان دارید که کمتر شنیده شده، بفرمایید.
یکی از ویژگی‌های بارز ایشان این بود که برخلاف تصویری که از حفظ پروتکل‌های تشریفاتی و شأنیت دربار مقامات سراغ داریم، اصلاً در بند این چیزها نبود و معتقد بود کار کشور نباید روی زمین بماند. یادم هست برای جلسه‌ای مهم دعوت شده بودم اما می‌گفتند به لحاظ پروتکلی شاید شادان دبیرخانه نباشد که کسی در آن جلسه حضور پیدا کند، موضوع را به آقای لاریجانی گفتم؛ ایشان فرمودند: «من خیلی قائل به این بازی‌های شأن و تشریفات نیستم؛ با شان خالی کار کشور جلونی‌رود. شما حتماً شرکت کنید و کار را پیگیری کنید.» در زمینه مدیریت کلان و حل‌گره‌ها نیز ایشان یک مدیر مسئله‌حل‌کن تمام‌عیار بود. کسانی که سابقه حضور در جلسات مذاکره با هیئت‌های خارجی مثلاً هیئت روسی برای کریدور شمال به جنوب را داشتند، تعریف می‌کردند که چقدر ذهن منظمی داشتند. مشکلات پروژه‌ای که یک سال در گلوگاه‌های اداری گیر کرده بود، ایشان در همان جلسه با هیئت خارجی دانه دانه بررسی کرد، گلوگاه‌ها را پیدا کرد، دستور رفع

❖ **قسمت‌های اول و دوم مستند در جمع‌هایی از اهالی هنر و رسانه اکران شده، واکنش‌ها چطور بود؟**

❖ **خدا را شکر، هم در آن اکران اولیه و هم پس از بخش رسمی قسمت اول، بازخوردهای بسیار مثبتی از سوی چهره‌های رسانه‌ای، اهالی هنر و مخاطبان عام دریافت کردیم. فکر می‌کنم با جلو رفتن قسمت‌ها و ورود مستند به لایه‌ها، حوادث و اتفاقات جدید، این جذابیت حفظ شود و تا پایان این همراهی و بازخورد مثبت را داشته باشیم.**

❖ **از مخاطب عام هم واکنش مثبت گرفتید؟**

❖ **بازدید بالایی هم در پلتفرم داشتید؟**

❖ **پیام‌هایی که از مخاطبانی غیر از چهره‌های رسانه‌ای دریافت کردیم هم مثبت بود؛ کسانی که بای مستند نشستند تا این جای کار راضی بودند. خوشبختانه فعلاً بازخورد عجیب و غریب با منفی نداشتم. درباره میزان دقیق دیده شدن و آمار دقیق میزان تماشا را باید جویا شوم و جزئیات دقیقش الان خاطرم نیست، اما به عنوان یک مستند که معمولاً آثار این حوزه در پخش و دیده‌شدن مظلوم واقع می‌شوند، این کار توانسته جای خود را در سید مخاطبان باز کند.**

❖ **در کشور ما معمولاً مستندهایی دیده می‌شوند که موضوعات جنجالی داشته باشند، مثلاً آثار حسین شمقدری درباره مسائل جنسی که بیننده زیادی پیدا می‌کند، اما این‌که مستندی درباره تاریخچه سازمان صداوسیما بیننده زیادی پیدا کرده باشد، جالب توجه است.**

❖ **خود این مستند ویژگی‌هایی دارد که باعث می‌شود مخاطبان آن را به یکدیگر توصیه کنند. یکی از کارهایی که تلاش کردیم انجام دهیم، گفت وگو با بیش از ۱۰۰ شاهد عینی است. شاید کمتر مستند سریالی با این حجم از تعدد چهره‌ها و شخصیت‌های درگیر در یک واقعه ساخته شده باشد. از طرفی روایت پشت پرده تلویزیون و رادیو هم برای مردم جذاب است و ما وارد پشت پرده تولیدات، اتفاقات و وقایع سیاسی می‌شویم که خودش خلق جذابیت می‌کند. علاوه بر این، کار مماس با تاریخ کشور جلو می‌آید و این‌بار حوادث تاریخی را از درون اتاق پخش تلویزیون روایت می‌کند. مثلاً ماجرای ۱۴ اسفند بنی‌صدر و آن سخنرانی معروف را بارها بررسی کرده‌ایم، اما این‌بار از درون اتاق پخش روایت می‌کنیم که «این را پخش کنیم یا نکنیم؟» چند ساعت تنش و چالش وجود دارد که پخش آن چه پیام‌هایی دارد و پخش نکردن چه عواقبی. روایت از درون اتاق رئیس سازمان و اتاق پخش، جذابیت تازه‌ای برای مخاطب دارد.**

❖ **طیف مصاحبه‌شوندگان شما بسیار عجیب و متنوع است؛ از دکتر علی لاریجانی که آشنایی شخصی داشتید تا تمام رؤسای سازمان به جز صادق قطب‌زاده. پیمان جلی، عزت‌ا...، ضرغامی، حسن روحانی و حتی چهره مهمی چون محسن مهاجرانی که سال‌هاست حتی عکسی از او منتشر نشده و در دهه ۷۰ کارهای بزرگی انجام داده است. واقعاً ترکیب شگفت‌انگیزی دارید.**

❖ **بخش زیادی از طولانی شدن روند تولید این کار که ۴ سال طول کشید، به همین موضوع برمی‌گشت. در ابتدا فکر می‌کردیم با حدود ۳۰ مصاحبه می‌توانیم یک روایت جامع داشته باشیم، اما هرچه جلوتر رفتیم دیدیم چهره‌های مهمی وجود دارند که روایتشان باید اضافه شود. مثلاً شواهدی سرپرستی صداوسیما در ابتدای انقلاب چهره‌های مهمی داشتند؛ مانند آقای حسن روحانی، آقای علی جنتی و دکتر حسین غفاری. رایتی با آن‌ها و روایت‌های ناگفته‌شان بسیار حیاتی بود. لیست ۳۰ نفره ما به ۴۰، ۵۰، ۶۰ و در نهایت ۱۰۰ نفر رسید. اگر حوصله می‌کردیم، این پروژه می‌توانست با ۵۰۰ نفر از هنرمندان، کارگردانان، تهیه‌کنندگان و مجریان ادامه پیدا کند، اما مجبور بودیم مرزی برای آن تعیین کنیم. جالب است بدانید بخشی از این پژوهش، اکشن‌های بود؛ چراکه دانش درباره تاریخ صداوسیما در کشور ما بسیار پایین است.**

از هفته گذشته که مستند سریالی «رئیس سازمان» به نمایش درآمد، توجهات بسیاری را جلب کرده؛ چرا که پس از مدت‌ها توانسته است روایتی جامع و بی‌پرده از تاریخچه سازمان صداوسیما، به‌ویژه پس از انقلاب اسلامی ارائه دهد. ما در گفت وگویی ۷۲ دقیقه‌ای، با سید محمد علی صدی نیا تهیه‌کننده این مستند درباره زوایای پنهان تولید، طیف متنوع چهره‌های مصاحبه‌شونده و ناگفته‌های تاریخی آن به گفت وگو نشستیم. این‌که مرور آن خالی از لطف نیست.

همین الان اگر مدیران شبکه‌ها را در ویکی‌پدیا جست و جو کنید، می‌بینید که پر از اشتباه است. حتی سایت‌های رسمی شبکه‌های تلویزیونی و گزارش‌های تخصصی برخی روزنامه‌ها دچار خطاهای تاریخی درباره دوره‌های مدیریتی افراد هستند. ما مجبور بودیم دانه دانه پیدا کنیم که فلان مدیر در چه تاریخی آمده و نفر قبل و بعدش چه کسی بوده است. حتی به شخصیت‌هایی برخوردیم که نامی از آن‌ها در تاریخ رسمی نیست؛ مثلاً در قسمت سوم به داستانی فوق‌العاده جذاب می‌رسیم که فقط یک خط نام از فرد در اینترنت بود، اما داستان مفصلی در دوره حضورش در سازمان رخ داده بود. این کمبود دانش تاریخی ضربه بزرگی به ما زده، چون با این دانش کم درباره سازمان حرف زده‌ایم، نقد کرده‌ایم و حتی در سطوح آینده مدیریت کرده‌ایم. تلاش ما این بود که با این مجموعه گفت وگو‌ها، مرجعی قابل اتکا برای سال‌ها پژوهش و مدیریت رسانه خلق کنیم. درباره آقای محسن مهاجرانی هم بگوییم که نزدیک به ۴ سال پیگیر آقای مهاجرانی بودیم. ایشان به دلیل تواضع فوق‌العاده‌شان حاضر به گفت وگو نبودند، با این‌که یکی از مدیران بسیار

❖ **چطور سازمان هنری رسانه‌ای اوج به عنوان تهیه‌کننده و شما به عنوان سازنده توانستید طیف‌های مختلف سیاسی - از این طرف تا آن طرف - را کنار هم جمع کنید؟ این مثل آن است**

مناظره‌های معروف اول انقلاب در تلویزیون

❖ **مهم و اثرگذار در تاریخ صداوسیما هستند. ایشان می‌گفتند حرفی برای گفتن ندارند و ۲۲ سال بود که صحبت نکرده بودند؛ در نهایت ایشان**

❖ **نفری بودند که به لیست ما اضافه شدند و یک گفت وگویی ۴-۳ ساعته با ایشان گرفتیم. بعد از گفت وگو به ایشان گفتم بعد از چهار سال بالاخره انجام شد. ایشان گفتند «فلانی ۲۰ سال است دنبال‌ام است و شما هم دیدید گفت وگو به درد نمی‌خورد کنار بگذارید!» در حالی که انتشار کامل این گفت وگو برای هر کسی که می‌خواهد کار رسانه‌ای کند، یک کلاس درس است.**

❖ **گویا نسخه کامل این مصاحبه‌ها قرار است در قالب کتاب هم منتشر شود که قطعاً فرصت مغتنمی برای شناخت بهتر سازمان صداوسیما برای عده‌ای مثل روزنامه‌نگاران این حوزه است.**

❖ **نگارش و تدوین کتاب این مستند تقریباً به پایان رسیده است و تنها چند مصاحبه جدید به حال تکمیل است. تلاش می‌کنیم تا دو ماه آینده، کتاب «رئیس سازمان» را منتشر کنیم تا روایت بسیار کامل‌تری از وقایعی که در مستند به دلیل شگفت‌انگیزی دارید.**

❖ **یکی از بخش‌های خاص این مستند، گفت وگو با شهید دکتر علی لاریجانی است که مستند نیز با پایان دوره ریاست ایشان به پایان می‌رسد.**

❖ **مصاحبه با ایشان چطور شکل گرفت؟**

❖ **اولین بار سال ۱۴۰۱ به بهانه برنامه «ملک سلیمان» در سالگرد شهادت حاج قاسم از نزدیک ایشان را دیدیم. آن جا به ایشان گفتم که مشغول ساخت مستندی درباره تاریخ صداوسیما هستیم، ایشان خندیدند و گفتند: «من خیلی اهل گذشته نیستم، بروید با افراد دیگر مصاحبه کنید.» سال ۱۴۰۳ که حدود ۳۰ تا ۵۰ مصاحبه انجام شده بود، گزارش کار را به ایشان ارائه دادیم. وقتی متوجه جامعیت خطوط روایت شدند، پذیرفتند و وقت گذاشتند. جالب این جاست که ایشان تقویم‌ها و دست‌نوشته‌های زمان مسئولیت خود از سال‌های ۵۹ و ۶۰ که حدود ۶-۵ ماه مدیرعامل سازمان بودند و سپس دو دوره ۱۰ ساله ریاست را با خود آورده بودند و حتی نشان می‌دادند که برخی نامه‌های محرمانه آقا در آن دوران در**

❖ **تقویم‌هایشان بود. آن گفت وگویی صریح و چالشی بسیار ارزشمندی شد.**

❖ **شما در سال‌های اخیر در سفرهای مختلف و همچنین در حوزه دبیری شورای عالی امنیت ملی، حشر و نشر نزدیکی با ایشان داشتید. درباره وجهه فرهنگی بگویید که در سال‌های اخیر به علت مسئولیت‌های سیاسی‌شان مغفول مانده.**

❖ **قلبه نگاه فرهنگی دکتر لاریجانی کاملاً محسوس بود. پایه و اساس شخصیت ایشان فرهنگی بود؛ از دوران وزارتش در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و تصمیمات بزرگی مثل موضوع ویدئو گرفته تا دوران ریاست صداوسیما که رضایت رهبر معظم انقلاب را جلب کرد. در دوران دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی نیز این نگاه کاملاً دیده می‌شد. تحلیل ایشان در مقطع فشارها و تحریم‌های این بود که غربی‌ها به دنبال به هم‌ریختگی داخلی هستند و راه مقابله با آن، ایجاد مقاومت ملی و انسجام اجتماعی است. ایشان بارها تأکید داشتند که چتر رسانه باید فراگیرتر شود و نگاه‌های مختلف در رسانه ملی و سایر رسانه‌ها دیده شوند تا انسجام ملی حفظ شود. مثلاً خاطرم هست در مقطعی که یکی از روزنامه‌ها خطای tendی مرتکب شده بود و صحبت از توقیف آن بود، توصیه ایشان این بود که به جای برخورد قهری، با آن‌ها گفت وگو شود. نگاه ایشان این بود که ما دشمن خارجی داریم و نباید دشمنی‌های داخلی بتراشیم، البته ایشان شخصیت بی‌مبنایی نبودند که بگویند هرج و مرج شود، بلکه معتقد بودند اگر خطایی صورت می‌گیرد، باید از مسیر عاقلانه و بدون ایجاد انشقاق اصلاح شود. حتی در ماه‌های اخیر، ایشان پیگیر بازگشت برخی چهره‌ها و مجریان تلویزیون که روی آنتن نبودند مانند احسان علیخانی، مهران**

❖ **مدیری و رامبد جوان بودند تا با رفع موانع، به تقویت انسجام اجتماعی کمک کنند. در حوزه سیاسی نیز ایشان همواره توصیه به شکل‌گیری فضای گفت وگو میان طیف‌های مختلف مشابه مناظره‌های معروف دهه ۶۰ صداوسیما داشتند. بهشتی تا دکتر سروش و مصباح یزدی داشتند.**

❖ **روایتی شنیده‌ام درباره نقش آقای دکتر لاریجانی در برگزاری جشنواره فیلم فجر چهل و چهارم در بهمن ۱۴۰۴ که جشنواره در فضای بسیار خاص و تلخی پس از حوادث دی‌ماه برگزار شد و بسیاری از تهیه‌کنندگان، کارگردانان و بازیگران نیامدند و فضای هنرمندان تا حد زیادی منفی بود. آیا درست است که آقای**

❖ **لاریجانی به برگزاری این دوره کمک کردند؟**
بله، درست است. جشنواره فجر در آن مقطع بعد از حوادث دی‌ماه و در فضایی بسیار تلخ برگزار می‌شد. از طرفی، برخی هنرمندان در آن فضای پرغبار کنش‌ها یا فعالیت‌های رسانه‌ای کرده بودند که طبیعی‌تر از برخورد‌ها را به دنبال داشت و جشنواره را به سمت حاشیه و ضعیف برگزار شدن می‌برد. یادم هست جلسه‌ای با حضور وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونان ایشان و آقای دکتر لاریجانی برگزار شد تا درباره این مواجهه بحث شود. آقای لاریجانی در عین حال که گله‌مند بود چرا برخی هنرمندان در چنین شرایط حساسی که دشمن با پشتیبانی سرلحانه و رفتارهای داعشی به میدان آمده، کنش‌های سنجیده‌ای ندارند و مرز خود را مشخص نمی‌کنند، اما مدیریت کلانی به خرج دادند تا به جای برخورد‌های قضایی، مسیر بر پایه گفت وگو، اقناع و جبران پیش‌برود.

❖ **ایشان در رویکرد فضا را در مرحله اول آرام کرد. ایشان در ادامه، انواع و اقسام کمک‌ها را به جشنواره کردند؛ تا جایی که مدیران وزارت ارشاد در یک جلسه عمومی آمدند و از ایشان تشکر کردند و گفتند «اگر شما نبودید، جشنواره امسال برگزار نمی‌شد.»**

❖ **ایشان در طول جشنواره چند جلسه برای بررسی موضوعات برگزار کردند و با شناخت دقیق از جنس اهالی فرهنگ و هنر، فضا را مدیریت کردند.**

❖ **آن هم در حالی که ایشان عالی‌ترین مقام امنیتی کشور بودند!**

❖ **بله. جالب است بدانید در همین ایام، ایشان ۳ فیلم را با حضور عوامل در دبیرخانه دیدند؛ فیلم‌های «بچه مردم»، «سرزمین فرشته‌ها» و «نیمه‌شب». حتی در پاسخ به درخواست آقای محمدی برای کمک به پخش جهانی فیلم «سرزمین فرشته‌ها» توسط انستیتو فیلم دوچه که متعلق به خواهر امیر قطر است، آقای لاریجانی که در روزهای ۲۱ و ۲۲ بهمن سفری به عمان و قطر داشتند، به آقای منوچهر محمدی گفتند: «بباید در این سفر همراه ما باشید تا فیلم را به قطری‌ها معرفی کنید.» آقای محمدی بعداً گفتند فکر نمی‌کردم وسط این حجم از جنگ، مذاکره و تنش، آقای دکتر لاریجانی دغدغه معرفی جهانی فیلم من را داشته باشد؛ با این‌که آقای محمدی به دلیل اختتامیه جشنواره نتوانستند بیایند، اما تیزر و پرورش جهانی فیلم داده شد و آقای لاریجانی آن جا با نخست‌وزیر قطر صحبت کرد. البته بعداً با تشدید فضای جنگ، پیگیری‌ها متوقف شد، اما این نشان می‌دهد که ایشان به عنوان یک چهره فرهنگی، اهمیت و ارزش یک اثر هنری را در سطح جهانی درک می‌کرد.**

❖ **این صحبت‌ها من را یاد گذشته انداخت؛ حدود سال‌های ۹۰ و ۹۱ که شما را به عنوان فعال**

نمایی از فیلم «سرزمین فرشته‌ها»

❖ **رسانه‌ای با مجموعه طنز «دکتر سلام» در فضای مجازی و سایت «دانشجو» می‌شناختم. آن مجموعه طنز اصلاً نگاه مثبتی به آقای لاریجانی و طیف سیاسی‌اش نداشت؛ به‌ویژه در موضوع برجام. چطور شد که فردی مثل شما بعد از ۱۰-۱۵ سال به یکی از چهره‌های نزدیک به ایشان تبدیل شدید؟**

❖ **مجموعه طنز «دکتر سلام» اثر قابل دفاعی بود و ما آن جا هم با چارچوب و مبانی مشخص حرکت می‌کردیم. ما حتی همان موقع هم با نگاه‌های افراطی و انتقاد‌های تند بی‌منا و به قول آقای لاریجانی جریانی که دنبال «خالص‌سازی» و پیاده کردن آدم‌ها از قطار انقلاب بود، زاویه داشتیم. در یکی از جشن‌هایمان، حجت‌الاسلام زائری سخنران اصلی ما بود و دقیقاً همین‌تکته را گفت که نباید دایره خودی‌ها را این قدر تنگ کنیم. در مواجهه با برجام نیز برخلاف تندروهایی که**